

Respons mot Energy:

PYRA

MED

Tekst og foto: Knut Vadseth

Denne dobbelttesten av to pyramidehøytalere i det høyere prisskiktet, blir aldri noen Davids kamp mot Goliat, selv om innledningen kunne antyde noe slikt. For begge disse høytalerne er meget store gulvstående modeller som fyller godt opp i stua og med noenlunde samme kubikkvolum. Begge er treveis-systemer delt noenlunde likt ved ca. 400 og 2.500 Hz med bratte filtre (24 db). Den svenske Respons-høytaleren bruker 10 tommer Vifa-høytalerelementer i det store, imponerende solide og pyramideformede bassreflekskabinettet, mens kanadiske Energy Veritas benytter to eksklusive metall-legeringsbasser på 8 tommer i sitt elegante, høyglanslakkerte søylekabinett.

Men hvor er det blitt av pyramideformen som kanadierne skryter så mye av? Det viser seg raskt at den svakt skrånede fronten på Energy Veritas, er unnskyldningen for betegnelsen pyramideform. Selv om denne fronten minsker diffraksjon og gir et fastere stereobilde, vil den ekte pyramidefasongen sammen med dempematerialet på Respons-fronten, gi visse teoretiske fordeler. Også kabinettet på de svenske høytta-

lerne med doble MFD-plater med isolerende spesiallim imellom, virket klart mer solid enn Veritas'ene som benytter enkle 1" MDF-plater med avstivninger.

Begge er imidlertid langt over gjennomsnittet med hensyn til soliditet og bearbeiding, og den kanadiske multi-lakk-utførelsen er noe av det lekreste vi har sett. Lydmessig burde imidlertid de svenske Responsene ha et klart forsprang med sitt avanserte og solide kabinett. Og den eneste av dem som kan kalles en ekte pyramidekonstruksjon er altså svensken. På den annen side er de doble og temmelig eksotiske 8 tommerne i Energy en mer kostbar løsning enn den enkle og mer tradisjonelle Vifa'en som den svenske høytaleren har.

Mellomtone og diskant

Energy Veritas benytter en 3 tommer aluminiumsdome i midten, mens den svenske konstruktøren Reidar Pehrsson har valgt en tilsvarende stor Vifa mellomtone med et særdeles lett og stivt kevlarmembran. Kanadierne har valgt en superrask 1 tommer aluminiumsdome i toppen som med en filter-

korleksjon ved oppbrytningsfrekvensen rundt 24.000 Hz går flatt til over 30.000. Pehrsson har nylig skiftet ut den tidligere benyttede Dynaudio Esotec med Scan Speaks nyere 1 1/2" softdome som ikke går så høyt i frekvensen, men som skal spille renere og tåle høyere lydtrykk nær delefrekvensen - og som måler flatt som en pannekake til langt over 20.000 Hz.

Generelt kunne man tro at Energy-ene vil spre lyden bedre oppover enn de svenske pyramidene, på den annen side har Pehrsson vært uhyre konservativ med overlapping ved delefrekvensene for å unngå oppbrytninger og andre forvrengningsfenomener samtidig som han ikke har tillatt den minste antydning til responsfall (ha, ha) i overgangene. Til gjengjeld vil hans topp altså ikke gå like høyt og neppe heller ikke ha fullt så jevn og bred spredning som Energy-ene.

Begge høytalerne ser ut til å gi en rimelig grei last for de fleste forsterkere, og stiller neppe de samme krav til forsterker som forrige måneds Mirage-høytalere. En god 100-watter (og vi drister oss til også å ta med den kraftige 70-watteren til Doxa), vil nok kunne

MID ER

HIMMELSK LYD?

To produsenter av kostbare høyttalere hevder begge å utnytte egypternes magiske pyramideform for å lage bedre lyd. Bak den ene konstruksjonen står en statlig kanadisk forskningsorganisasjon. En tidligere arbeidsledig svensk fisker har konstruert den andre. Men hvem er best av dem Uansett hva du gjetter, tar du feil!

Respons 1 produseres i Sverige

drive begge disse høyttalerne, selv i relativt store rom.

Vår erfaring viser likevel helt entydig at større forsterkere uansett gir et større og mer virkelighetstro lydbilde når alt annet er noenlunde likt. Mesteparten av testen ble foretatt med Dynamic Precision 5000, selv om vi etter filtrering av nettspenningen, fikk forbløffende likt resultat med den nye og langt rimeligere DPA 603, en noe kraftigere modell av DP 6.01, som ble omtalt i forrige Lyd & Bilde.

Lytting Energy Veritas

Jeg har vært den stolte eier av tidligere Respons-modeller i en årrekke, og mange vil kanskje hevde at jeg dermed vil favorisere disse høyttalerne i forhold til nye og ukjente utfordrere. Jeg hevder imidlertid det motsatte; jeg kjenner disse høyttaleres fordeler og ulemper så godt at alle andre høyttalere vil lyde langt mer spennende for mine ører - selv om den nye Responsen er en betydelig forbedret utgave. Det var da også Veritas-ene som først ble koblet opp for lyttetest!

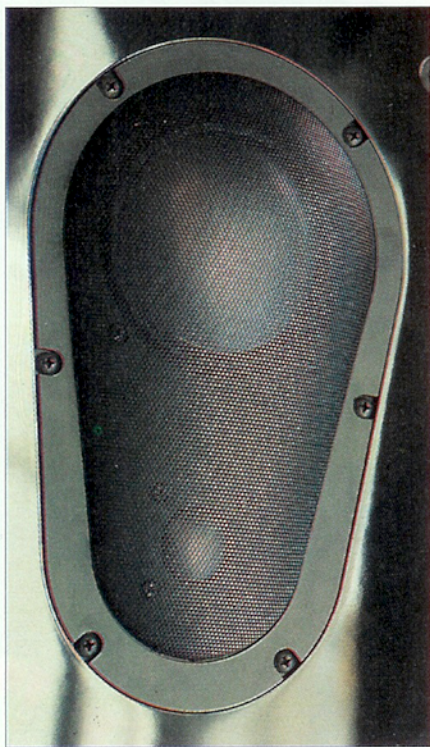
Etter å ha levd en stund med de glimrende Mirage 3 si-høyttalerene som vi omtalte i forrige nummer av Lyd & Bilde, var jeg uforberedt på at mer «normale» høyttalere som Energy Veritas kunne gi et like stort og imponerende lydbilde som disse. Men det makttet faktisk disse mer tradisjonelle treveis konstruksjonene. Lydbildet var om mulig like stort, men bedre differensiert i forhold til de forskjellige innspillingene. Plasseringen i lydbildet er også en smule mer nøyaktig. Bassen gikk uhyggelig dypt, uten på noen måte å virke buldrete eller svampete; imponerende tørr og presis i dybbassen, mens den litt fyldige mellombassen kunne virke litt mer seig og læraktig i klangen. Jeg hørte faktisk tendenser til en overbetoning i det samme frekvensområde som når jeg slo lett på bassmembranene.

Med det samme mellomtonedomene overtok, var det igjen full fart og tjo hei med en sprudlende livsglede i musikken. Selv om jeg opplevde en viss reduksjon i nivå ved overgangen til diskanten, opplevdes dette like mye som et forsøk på å gi en illusjon av stort rom, som noen egentlig feil. Diskanten kunne virke litt i hissigste laget, men den

var oppløst og uten avslørende skriking. Igjen et eksempel på at økt nivå helt oppe i diskanten ofte oppleves som en luftigere klang - og i hvert fall ikke mer aggressivt. Høyttaleren låt derfor sjelden for hardt, selv om den stilte store krav til kabler og forsterker for ikke å stikke av.

De forskjellige frekvensområder var via delefilteret ført ut til forseggjorte kabel- og bananklemmer på høyttaleren og ga muligheter for såkalt tri-wiring. Dette betyr at man om ønskelig også kan finjustere klangbalansen med en motstand i serie med plusskabelen.

Totallyden opplevdes som den var imponerende åpen og detaljrik - med unntak for en litt gråere mellombass, og med en utrolig fast og fin dybbass. Dybbassen ga det nødvendige fundament til å servere et fullt orkester i praktisk talt naturtro størrelse. I det hele er det den enestående evne til å gjengi tilnærmet virkelighetstro størrelse, som skiller Energy Veritas (og Mirage M3 si) fra mindre og rimeligere høyttalere som feks. PSB Stratus Gold - også disse kanadiske. Men også romopplevelsen er hakket bedre på de dyrere høyttalerne. Selv om prisen for Energy Veritas er

betydelig over prisen på Miragene, behøver ikke prisen på totalanlegget å bli særlig større, for her kan man uten for store kompromisser velge en mer moderat forsterker enn feks. DPA 5000. Monoblokkene til Electrocompaniet, spilte feks. helt utmerket og med nytt liv i toppen på disse Energy-ene.

Lytting med Respons

Det var som om festen var over, da vi skiftet ut Energy-ene med de langt mer lydpuritanske Responsene. Man kunne riktignok få en liten mistanke om at Energy-ene var finslipt for å låte mer imponerende enn akkurat pinlig korrekt. De hadde faktisk tilløp til et slags innebygget «loudness»-filter. Men det låt altså imponerende feiende og flott.

Med Responsen var det som å komme tilbake til hverdagen. Det var som om musikerne i orkesteret hadde skiftet fra Galla til lusekofte og terylenbukser. Og de hadde opplagt krympet i størrelse! Bassen tordnet ikke fullt så dypt, og diskanten virket nærmest fraværende i forhold til det lydbildet korttidshuskommelsen hadde av lyden fra Veritas-ene. Dette lå an til å bli en ren utklasing! Synd faktisk; det hadde vært litt gøy om en idealist fra et lite fiskevær kunne utkonkurrere «storkapitalen» i et stort konsern...

Men mens tankene flakker i alle retninger, legger jeg plutselig merke til at Eric Clapton som tilfeldigvis snurrer på skiven, låter mer naturlig enn jeg tidligere har opplevd ham. Stemmen har kropp, og de sylskarpe ess-ene er borte.

Var det ikke en eller annen som skrev i Lyd & Bilde at korrekt stemmegjengivelse er inngangsporten til en god høyttaler?

Mine referanseplater får et par nye omganger på Forsell-en, og konklusjonen er entydig: Pyramidene gjengir stemmer mer naturlig og med mer kropp og varme enn Veritas-ene. Etter hvert må jeg også innrømme at selv om bassen ikke går fullt så dypt, er den både friskere og mer oppløst enn på rivalene. Også presisjonen både i bredde og dybde er klart bedre, selv om det totale lydbildet langt fra er like stort og imponerende.

Til gjengjeld er det større avvik mellom forskjellige innspillinger her. Er holografien simpelthen mer korrekt selv om den ikke er like flatterende?

Mellomtonen oppleves ikke så kjapp som på Veritasene, men har til gjengjeld litt mer ro, tyngde og organisk karakter.

Den avgjørende forskjellen blir derfor diskanten som er mye bløtere og mer tilbaketrukket enn på Veritas'ene og sannsynligvis er hovedgrunnen til at Responsen ikke høres spesielt «opp-løst» ut.

Nesten alle jeg kjenner, har forøvrig en eventyrlig evne til å blande sammen et løft i diskanten (les skriiiiik) med økt detaljrikdom. Dette vet selvsagt markedsavdelingene som får sine konstruktører til å legge inn litt ekstra piff i toppen. De vet utmerket godt at de fleste høyttalere velges etter en kort og overfladisk lytting. Den «klareste» høyttaleren mangler ofte kropp og har en hørbar diskant-resonans. Responsen gjør ære på navnet og kan fremvise de flateste kurvene jeg noen-sinne har sett!

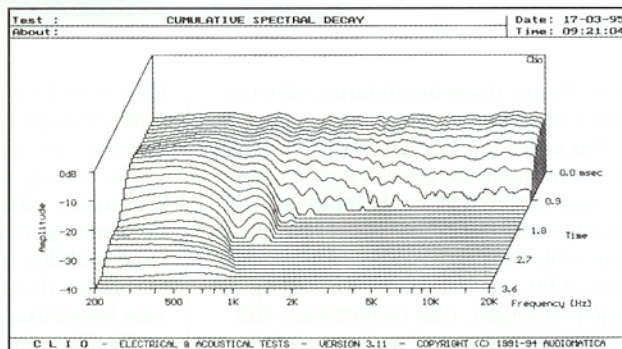
Passiv eller aktiv?

Electrocompaniets EC 3 forforsterker og kabler fra Van den Hul, First og Revelation, samt balanserte AudioQuest var de samme i denne dobbelt-testen som jeg tidligere med hell har benyttet både på Mirage og nå på Energy'ene.

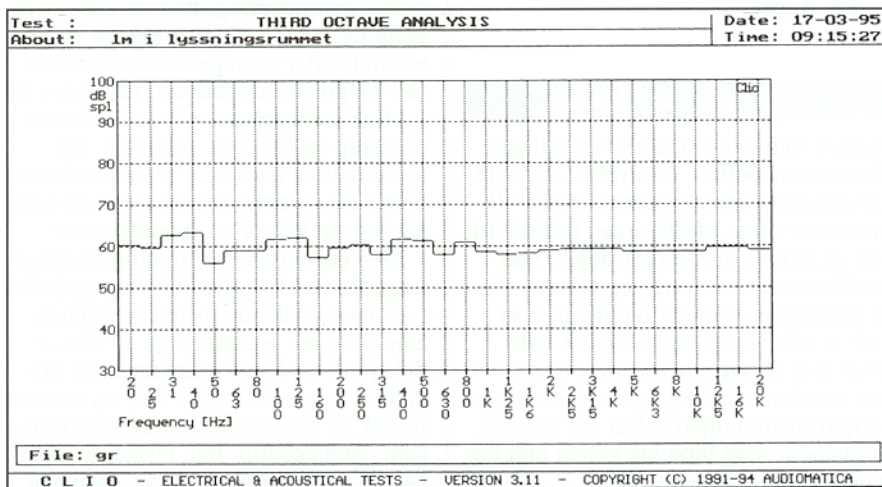
Med Respons-pyramidene låt det vel sonort og tilsynelatende noe uoppløst, samtidig som det liksom satt en propp i nedre del av diskantområdet som skygget for overtonestrukturen. Ved å skifte ut Electrocompaniets EC-3 med Dynamic Precision passive kontroll-enhet, ble det en litt slankere bass, men noe mer distinkt mellomtone og diskant, Responsene åpnet seg nå med større rom og mer detaljert overtonestruktur. Jeg må medgi at jeg etter hvert blir stadig mer overbevist om den rent lydmessige fordelene med passive kontrollforsterkere, enten de er påkostet som med Dynamic'en eller en rimelig løsning som den enkle Qed'en som vi har omtalt en rekke ganger (se tidligere nummer av Lyd & Bilde).

Slanger i paradiset

Respons-konstruktøren Reidar Pehrsson er også svensk importør av de amerikanske Transparent Audio kablene. Disse er sølvflodet fra WBT høyttaler-

Fabrikkmåling av Respons Grande.

kontaktene på Response-høytaleren via det enorme delefilteret med utsøkte komponenter, og til de tre modifiserte høytalerelementene.

Grunnen til at jeg ikke var overivrig etter å prøve dette kabelsettet som kom sammen med høytallerne, er at prisen i USA er skyhøy! I Norge har prisen på disse kablene som importeres av Audi-ofreaks i Bergen, bokstavelig talt passert alle fornuftige grenser. Dessuten var fonokablene ubalanserte, mens Dynamic Precision DPA 5000 og den passive kontrollboksen er beregnet på balansert kabelføring.

Jeg beholdt derfor Audioquest-kabelen (XLR) mellom kontroll og forsterker, men satt inn Transparent Audio fra Forsell DAC'en og mellom forsterkere og den enkle (ingen bi- eller tri-wiring) WBT-inngangen på Responsene. Selv om Responsene fremdeles hadde en klart mer sonor A-lyd karakteristikk og ikke var så «storslagne» som de dy-rere Veritas'ene, eksisterte det ikke nå noe klasseforskjell, men to distinkte og absolutt vellykkede veiene mot «den perfekte» lyd!

Transparent kablene hadde «åpnet» opp Responsene på en måte som gjorde ære på både kablene og høytallerne. Det låt nå mer homogent enn kanskje noen annen høytaler jeg har hørt. Det er mulig at jeg begynner å bli gammel og tunghørt, men fremdeles kunne jeg tenke meg ørlite grann mer «fres» i toppen. Det har jeg forøvrig savnet i konsertsalen også! Og selv om bassen i mitt rom ikke akkurat ble av jordskjelvtypen på de fleste klassiske opptak, var det mer enn nok guffe når Telarc's berømte bassstromme fikk slippe til.

High Fidelity?

Hva skal vi så velge; en opplagt glimrende, men kommersiell høytaler med enorm oppløsning og et av de største lydbilder vi kan huske noensinne å ha hørt, eller en mer «korrekt», men også i første omgang litt mer kjedelig høytaler, som simpelthen bare gjengir opptaket slik som det er.

High Fidelity betyr høy troskap; underforstått mot den originale musikken. Men er virkelig høy troskap det eneste kriteriet for det perfekte musikkannlegg?

Er det noen hensikt og ha verdens mest korrekte høytaler hvis bare et fåtall innspillinger låter greit, eller skal man velge en høytaler som gjør det beste ut av den ikke fullt så perfekte virkeligheten som er på de fleste kommersielle opptak?

Forresten måler begge disse høytallerne helt glimrende, med unntak av en liten mellombassheving samt en «dip»

ved ca. 3000 Hz - om man skal vurdere de kurver som for Energy'enes del er offentliggjort i en jublende begeistret test i Stereophile.

Fabrikkmålinger av Responsen er rettlinjete (se illustrasjon), over hele området, og helt uten de små avvik som Energy'en hadde. Men nettopp denne litt fremhevede, men faste mellombassen samt svekkelsen i det såkalte presensområdet, kan nettopp være det som gjør at Energy'ene låter såpass stort og med så enormt bra romdybde. Den klart utpregede forskjellen i diskantnivået, er det ikke like lett å forklare utfra nærmålinger. Det skyldes nok en noe mer vidvinklet diskantspredning av Energy-omen samt refleksjoner fra det bredere og dårligere dempede frontkabinettet. Eller er de bedre metall-domene et reelt fremskritt?

Psykoakustikk

Spørsmålet er om det er galt å bruke psykoakustiske tricks for å kompensere for det opplevelsesmessige kvalitets-tapet det er å lytte til en lyd-reproduksjon som nødvendigvis må være blekere enn den samme musikal-ske begivenheten «live» sammen med hundre- eller tusenvis av likesinnende entusiaster. Forøvrig viser det seg at et meget effektivt tricks er å tilby nettopp live-opptak - enten det er av rocke-konserten eller The Last Night at the Proms. Og det er når man lukker øynene på en CD med live BBC-innspillinger at man kan få en fornemmelsen av hvilke høytalere som låter mest overbevisende og ekte - uten å gå veien om en kaldblodig analyse. Mana fornemmer salens størrelse, småstøy fra publikum, forventningsfull applaus og ikke minst den tradisjonelle hostingen idet dirigenten hever taktstokken; alt dette gir en direkte magefølelse av hva High Fidelity dreier seg om, allerede før den første tonen forsiktig blander seg med støyen fra salen. Gradvis druknes imidlertid all hverdagsstøy. Sammen med hundrevis av likesinnede musikkelskere nettopp her i din egen, lille stue dras du inn i musikkenes verden hvor det hverken er plass for klirr av perlekjeder eller spørsmål om frekvensgang og avvik i decibel...

Konklusjon Energy Veritas 2.8

Selv om Miragene fremdeles står som noe av det beste jeg har hørt av høytalere, må jeg medgi at Energy Veritas 2.8 klarte å hamle opp med den kanadiske slektningen på praktisk talt alle punkter - inkludert et enestående stort og luftig lydbilde med artistene i tilnærmet na-

turtro størrelse. Prisen i Norge er nesten tyve tusen kroner høyere enn for Miragene, men likevel er pris-forskjellen klart mindre enn i USA, hvor begge høytalere er høyst fortjent oppskrytt av Stereophile.

Miragene gir fremdeles mest lyd for pengene, men mange vil nok falle for det usedvanlige lekre utseendet på den høyglanspolerte Energy Veritas. Også lydmessig kommer den vel ut et hakk bedre, særlig på rock og annen spesielt dynamisk og hardtslående musikk.

Med unntak for deler av mellombassen, er Energy'ene imponerende raske og impulsvillige og gir en jublende og bejaende livsglede på nesten all type musikk. Igjen må jeg påpeke det forbløffende store og faste lydlertetet som ved et mirakel spennes opp i stua - og ikke bare mellom de flotte søylehøytalerene. Det synes å strekke seg også langt utenfor på begge sider og med en oppløsning som på mange opptak gir deg mulighetene til å se lyden nøyaktig plassert, godt forbi endevæggen i stua og langt ut på gårdsplas-sen. Muligens kan det snike seg inn en bitteliten følelse av at dette likevel er mer tilløp til Cinemiracle og 70 mm film enn nødvendigvis virkeligheten...

Konklusjon Response Grande

Den svenske Responsen er på mange måter en mer fargeløs og fundamentalistisk høytaler, men også en kanskje noe ærligere musikkgjengiver. Selv om de færreste vil finne på å kritisere gjen-givelsen av menneskestemmer på

Energy'ene, er det klart at disse gjengis mer organisk og med mer kropp og varme på Responsene. Selv om bassen i mitt rom ikke går like dypt (-6 db ligger likevel rundt 25 Hz) så vil den spesialimpregnerte Vifa-bassen på 10 tommer være mer enn tilstrekkelig i de fleste rom - og med det solide pyramidekabinettet har den også glimrende arbeidsbetingelser. Overgangene mellom de tre elementene er lytefrie. Homogenitet og linearitet blir berettigede honnørord.

Min muligens perverterte smak kunne likevel ønsket en liten dipp i overgangen mellom mellomtone og diskant for å skape litt mer rom samtidig som Scan-Speak hadde fått tilført en bitte-liten økning i toppen. De fleste vil da også klaske lankene begeistret sammen og forøvrig helt feilaktig mene at høyttaleren dermed låter både mer oppløst og mer dynamisk.

At Reidar Pehrsson i årevis har stått seg mot slike kommersielle tanker og at han mener at dette rommet og andre imponatoreffekter heller må skapes i opptaket, kan man bare beundre. Det er kanskje ikke tilfeldig at jeg fremdeles spiller på mine gamle Respons-høyttalere, selv om jeg åpenlyst flørter med alternative og mer krydrete løsninger. Når det gjelder kabinettet er Responsene forøvrig de eneste som kan dra veksler på egypternes tusenårige visdom.

Prismessig ligger Responsene i Sverige på ca. kr. 45.000,- og ville med tilsvarende pris i Norge komme ut noenlunde likt med Energy'ene når det gjelder forholdet mellom lyd kvalitet og pris. Da det ikke finnes noen norsk agent for Respons til tross for et betydelig salg gjennom mange år, kan man spare penger ved egenimport. Til gjengjeld får man ingen muligheter for hjemlån eller annen prøving. Totalprisen inkludert transport og alle avgifter kommer da på under 40.000, hvilket gjør denne høyttaleren til et av de bedre kjøpene i denne prisklassen. Skal man dømme etter alle de entusiastiske Respons-eierne som i et forbløffende antall har etterlyst nærmere omtale av sin favorithøyttaler, skulle man tro at risikoen for feilkjøp uansett er beskjeden - om man da ikke insisterer på sukkerbiter i rødvinen.

Etterord

- Man skal ikke skue hunden på hårene, heter det. Men enkelte ganger er det nettopp det som kan gi deg både rask og korrekt informasjon om hva som befinner seg under huden. Blant annet synes jeg det er forbløffende ofte at man kan finne sammenheng mellom

utseende og musikalsk innhold på mange lydprodukter.

Slik også i dette tilfellet; Veritas'ene med sin blanke lakk og elegante og imponerende ytre. Responsen like voluminøs, men lavere, mer sigen liksom, og iført traust eikefinér. Litt mindre imponerende, altså. Men kanskje også litt traustere og tryggere. Etter for lengst å ha levert fra meg teksten til denne artikkelen, har jeg i økende grad opplevd Responsene som den marginalt beste høyttaler av de to; i hvert fall for gjengivelse av akustisk, klassisk musikk. Dette har også å gjøre med «feeling» på kabler samt små justeringer av høyttalerplasseringen. Veritas'en kom til dekket bord da den passet rett inn i opplegget til Miragene fra forrige høyttaler-test.

Evnen til dynamisk kontrast har vært mitt eneste lille ankepunkt mot Responsene. En ekstra spole i delefilteret har løst dette briljant. Responsen er imidlertid ingen spesielt vanskelig last, og samtlige norske forsterkere fra Miragetesten, vil klare jobben uten problemer. Den nye Response Grande er også på dette punkt en betydelig forbedring fra tidligere modeller. Lydbildet er langt mer stramt og homogent, selv om den ikke går fullt så dypt som da den ble levert med de store 13" Skaaning-bassene.

Som karakterene vil vise, er begge høyttalere helt i toppklasse, men preferansen for den blanke lakken og den like imponerende klangbalansen på Energy Vertias er altså noe redusert. Med riktige kabler, forsterker og rom låter de nye Respons Grande etter min mening tett på virkeligheten. Mange er ikke lenger fornøyd med virkeligheten, men vil om mulig ha en «forbedret» versjon. Akkurat som konstruktørene av Energy Veritas 2.8!

Og altså som meg i svake stunder.

Energy Veritas 2.8

Treveis høyttaler fra Canada med doble 8" basser og imponerende stor lyd

Pris: ca. kr. 65.000,-

Lydkvalitet: S-

Lyd/pris: G-

Importør Nokia Consumer Electronics: Tlf. 67 97 03 30

Response Grande

Treveis pyramidehøyttaler fra Sverige, meget ærlig og nøktern,

Pris levert i Norge inkl. frakt, toll og avgifter ca. kr. 38.500,-

Lydkvalitet S- (akustisk musikk)

Lyd/pris G/M

Produsent Reidar Pehrsson

Tlf. Sverige 095 46 3 046

7221 eller 72176

Konstruktøren Reidar Pehrsson med sin Respons Grande høyttaler.

